

Oglasi, pripisana itd. istakaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglašavanje itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. Štedionice u Beču na administraciju lista u Pulju.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše »Reklamacija«.

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefonski broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga svo pokvari“. Narodna poslovica.

Izlazi svakek utorka i petka u podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani netiskaju, a nefrankirani neprimaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 12 K u obće, 1 na godinu 6 K za seljake, 3— na list K 6—, odn. 3— na pol godine.

Izvan carvine više poštarina.

Pojedini broj stoji 10 h. koli u Pulj, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Giulia br. 5 te prima stranke osim nedjelje i svetica svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Stjepo Gjivić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Pulj. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Za popis pučanstva.

S raznih strana Istre dobivamo pritužba protiv popisu pučanstva koje se ovoga mjeseca obavlja.

Sve te pritužbe su protiv tomu, da se u rubriki „obćeovni jezik“ ne zapisuje onaj jezik, koji se u naših obiteljih ili rodbinah u istinu govori, naime hrvatski gdje hrvatski, a slovenski gdje slovenski.

Mi smo o tom pisali u br. 2. ove godine, i dali u 3. br. upute našim ljudem, kako imadu postupati, da se zapriječ kriji ili lažan popis.

Svi naši ljudi nečitaju našega lista, preimnogi već ni s toga, jer neznadu čitati. Drugi nemare za to, govoreći, nek pišu što hoće, mi ostajemo što jesmo. Treći se boje zamjere od strane latinske gospode, četvrti škode itd.

Da se i u svih takovih slučajevih zapreči krivi i lažan popis, dajemo našim svjestnim ljudem ovaj savjet:

PODLISTAK

Koledva.

Koledva, to je običaj u našem narodu, a posebice na otoku Krku, koji potiče od najstarijih vremena. Ali kako svaki starinski narodni običaj malo po malo izžezava, izumire, tako bilo bi reći, da je sudjeno, i koledvi. U nas je nije bilo, kako ljudi govore, 18. godina.

Zimus ipak počelo se pogovarati nekolicom mladića, nebi li „šli u kolejane“, da se tako taj stari običaj nezatare.

Mnogo je mladića po Americah, navlastito ovo zadnjih godina, otkad nas nerodica tare, ali se našlo ništa manje nego 40 mladića, koji, pokle su po lepog i hvalevriednoj navadi pitali i zadobili dopust u sudca i plovana, odlučili u „kolejane“. I kolejani nas razveselili, kako još nisu morda nikad; jedno, što se je u društvo upisalo mnogo mladića, i to bez razlike na gorinje i dolinje iz sve široke i ravne naše Dubušnice, kako je to Eila želja svih naših poglavara, a i zato jer su našli veliku susretljivost od strane

U svakom našem mjestu, gradici ili selu, neka se nadju barem dva muža, koji neka napišu na arak papira, ako znadu ili samo sumnjaju, da se popis krivo ili lažno obavlja, ove po prilici rieči:

„C. kr. kot. glavarstvo!

Mi podpisani svjedočimo, da se u našem mjestu govori hrvatski (odnosno slovenski, gdje slovenski) u svih kućah“ — ili — „u svih kućah, osim sljedećih“ (ovdje neka se navede imena kućnih gospodara, gdje se možda talijanski govori) — ili — „u velikoj većini kuća“.

Gori, gdje su piknje (. . .), neka se napiše ime mjesta. I na dnu neka se napiše ime mjesta i dan i mjesec i godinu.

To neka barem dvojica svjestnih naših muževa svojimi imeni potpišu, i odnesu ili preporučeno pošalju na svoje c. kr. kotarsko glavarstvo ili kapitanat.

Prepis toga neka se pošalje našemu uredničtvu znanja i ravnanja radi.

Uredjenje učiteljskih plaća.

Lanjske godine prije sazova istarskoga sabora, razposlao je jedan od

svoga puka, a napokon jer na dan pira, a to je bilo prošle nedilje, imali smo, studeni da, al' krasi suhi zimski dan.

Koledva je vam, koji nezmate, ovo: Mladići, koji će koledvati, moraju imati „kralja“ i „kraljicu“ — oba muškara. Kraljica jili mora peljati od kuće do kuće, kad koledvaju, prednjačiti jili dakle u svem; a kralj im mora ustupiti kuću za pivovanje, i da u njega do dneva pira nose sve, što nakoledvaju.

Stužba dakle i kraljice i kralja, ako je i časna, al' je neprilična, zato nije lahko naći kraljice, a još mučnije kralja. Ali jednomi izabrani, nesmiju se nikako ovoj časti olinati, jer bi to bila za njih sramota.

Baš radi toga mladići drže najvećom tajnom, koga će za kralja; al' tajna predere ili na Božić ili na Štepanje. Čim naime svrši starohrvatska svečana večernja, mladići odlepe pred crkvu, drže pripravnu stolicu, pa uz veliko klicanje „živio kralj“ nose ga četvorica sve do pješkeve kuće. Narod međutim udari u pješkanje i smieh, dočim zvonovi zaslave u počast izabranomu kralju. Klicanje i ve-

najzagriženijih zastupnika talijanske saborske većine na učiteljstvo Istre razne upite, kako bi se dala urediti u našoj pokrajini učiteljska plaća. Mi tih upita nismo vidjeli, ali smo ipak doznali, da je onaj zastupnik imao posve drugi cilj pred očima nego li pravo uredjenje učiteljskih plaća. Kad je pak došla odnosna osnova u saboru na razpravu i kad ju je rečent zastupnik utemeljivao i zagovarao, osvjeđočili smo se, da on neide za pravednim uredjenjem učiteljskih plaća u obće, nego da želi odlikovati i nadariti talijansko učiteljstvo Istre a hrvatsko-slovensko ponižiti i osramotiti. Ona osnova ili preinaka zakona bijaše prihvaćena i odaslana u Beč na carsku potvrdu. Kako se je moglo predviditi, nebijaše potvrđena i tako je ostalo uredjenje učiteljskih plaća u Istri neuredjeno. Ostalo je dakle sve pri starom.

Talijanski učitelji, namješteni po gradicima na više-razrednicah nećute toliko potrebe, da im se materijalno stanje poboljša. Ali naši učitelji nalaze se nasuprot u zdvojnoino stanju. Oni su skoro svi namješteni po selih i većinom na jednorazrednicah, gdje uživaju upravo sramotnu plaću i gdje si nemogu absolutno svoje kuka: no stanje poboljšati.

Družtveni zahtjevi rastu danomice a s njimi i svakojake potrebe, dočim je našem učiteljstvu plaća uvijek ista.

Zakonska preinaka talijanske većine istarskoga sabora o uredjenju tobož učiteljskih plaća nebijaše drugo nego pjesak u oči onim učiteljem, koji su mislili, da ta većina zbilja za njih mari, da je toj većini u istinu stalo do poboljšanja materijalnoga stanja učiteljstva pokrajine. Ona preinaka bijaše hotomice onako sastav-

selje je još veće, navlastito, ako kralj nije ni slutio, što ga čeka, kako je to i ljeto u nas bilo. Izbrali naime vrloga našega rodoljuba Ivana Miščetića-Marijana, dočim kraljica bila veće izabrana u osobi Jura Bogovića-Dorčića.

Na dan izbora kralja, koledva počme. Sastoji u ovom „kolejani“, t. j. mladići upisani u društvo počmu svaki večer obilaziti kuće, dokle neobajdu sva sela. Obično počmu s dalnjeg kraja. Pred svaku kuću stupi prvi na vrata „kraljica“ lepim pozdravom kućegospodaru, koga onda pita dozvolu, hoće li prijeti kolejane, te hoće li da pjevaju ili mole Boga. Obično, one kuće, koje „zaluju“, vole da se molj, pa tad svi kolejani kleknu u kući, te izmole 3—5 otenaša; a ostale kuće, koje „nezaluju“, žele da se pjeva. Tada počmu svi ili u dva zbora starinsku pjesmu, koja se čita u zbirci istarskih pjesama, a sakupio ju je i očuvao svećenik sad pokojni Petar Bogović mladij:

Evo su vam kolejani,
Ki su bili i lani, sjjole, sjjole,
Dobru sucu prid dvore lele le.

ljena, da nebude potvrđena i da se njom još većma ponizi i osramoti netalijansko učiteljstvo Istre.

Za razprave o toj preinaki u saboru čulo se je dokaza, da treba bolje odštefiti ili nagraditi učiteljstvo gradova, odnosno više-razrednica — jer da ono ima više potreba i da se od njega više zahtjeva. To nestoji i mi smo odlučno protiv tom nepravednom načelu.

Pački učitelj, bio on na selu ili u gradu, mora imati iste nauke i iste izpite. Ako ima učitelj u gradu po koju potrebu više, nego li onaj na selu, to si on i laglje nužgedno zasluži koji novčić, brže i jeftinije dodje do svakdanjih potreba, te ima obično manje posla i truda u školi, a mnogo ugodniji život nego li njegov drug na selu. Sa istom naukom, sa jednakimi izpiti i jednakim trudom — jednaka bi morala biti i plaća za sve. Tako je i medju činovničtvom jedino s tom razlikom, što imadu oni u većih gradovih više doplatke ili veće iznose za stanarinu, što bi imalo vriediti i za učiteljstvo. Ali sta vidimo u preinaci zakona o uredjenju plaća učitelja Istre?

Talijanska saborska većina htjela je povisiti talijanskim učiteljem u gradovih plaću za K 400, 500 i 600. dočim bi se bili morali naši zadovoljiti kojom mrvicom, koja bi bila slučajno pala s gospodskog stola. Tim se je htjelo nagraditi talijansko učiteljstvo Istre a hrvatsko-slovensko još većma pritisnuti, da se ono laglje poda nepoštenim i nemoralnom zahtjevom vladajuće svojie u Istri.

Talijanski učitelji — neznaotnom iznimkom — imadu i sada bolju plaću nego li mi, a osim toga nećine im nikakvi hazprika u promaknuću, u doznačenju kvinkvenija itd.

Pjesmica je veoma lepa sadržaja, prigodna, značenja i duhovita.

Svaka kuća jih obdari kolačem i klobasom najmanje, a mnogi jim daju još smokova, vina a mnogi i novca. Sve se nosi, kako rekomo kralju. Pir bude uvijek nedvojbno prve nedilje poslije vodokrša liti trih kralja, na koji je dakako pozvan i sudac i plovani. Kolejanom svi se vesele, al' možda najviše ženski spol, djevojke. Običaj je naime, da svaki mladić na dan pira imade svoju drugaricu; brat uzme sestru, vjeremik vjerenicu, a ostali koju najbližu od svoga roda . . . Koledva je dakle posve bezazleno društvo, koje neima druge svrhe, nego da mladež potakne na međusobnu ljubav, na slogu i da se u obće mladi ljudi provesele i pozahave.

Već koji dan pred pirom sve se uzkomeša, a dan prije stane vrea med svim pukom, a najviše med djevojkami. Ovim je naime spraviti pir, spraviti „banderu“ zastavu, i obući se u pirno ruho. Narodna pučka zastava, to ti je visoki tanki kolac ili stieg; na vrhu mu ruměna jabuka ovieća, a vas je obučen i prepun svilenimi

Od naših učitelja bude kada tada svaki stoti promaknut u viši platežni razred, a neima jednoga, koji si je svjestan svoje časti i svoga dostojanstva, i koji neće da da zataji svoj rod i svoje osvjedočenje, a da ne bude kod doznake kvinkvenija zaposlavljen, prikrađen, ili inače materijalno kažnjen.

Ogromna većina naših učitelja uživa sjaajnu plaću od čitavih 800 kruna, dočim je i najniži državni poslužnik bolje od njih plaćan. Ovomu netreba nauka, ni troška ni izpita dosta mu je da znađe čitati i pisati, dočim se mora onaj po školah mučiti, tuj često i preko svojih sila trošiti, svakojake izpite polagati — pak konačno zaostaje za onim često za mnogo u plaći. Jeli to dostojno, jeli to častno za učiteljski stališ; odgovarava li to ugledu i znanju učitelja, koga se punim pravom nazivlje apostolom narodne prosvjete? Ni-pošto!

Do pravednog uređenja učiteljskih plaća u Istri neće doći sve dotle, dok se vladajuća stranka nepostavi na strogo nepristrano stanovište i dok nesvrleće sa sebe odurnu halju narodne mržnje, strasti i osvete. U postojećih okolnostih je pak to jedno i drugo za nju nemoguće, jer se ona jedino pomoću onih njezinih krasnih vrlina i krieposti na vladi održati može.

Ško je dakle nevoljnomu našem učiteljstvu u tom zdvojnomo položaju učiniti?

Po našem nemjerodavnom sudu morala bi uzeti država u svoje ruke uređenje učiteljskih plaća, kad to neće da učini pokrajina. Država doprinosi godimice veću svotu za pučko školstvo te bi ona morala pokrajini staviti uvjete, pod kojimi će njoj i u buduću svoj prinos doznacijavati. Neide li to, tada neka se uredi učiteljska plaća kano i državnom činovničtvu. Neprovede li se jedno ili drugo, nestajali će sve to više pučkog učiteljstva, jer se nemože zahtijevati od nijednog mladića, da se muči 9 do 10 godina po školah, da potroši duhu i sirovo za svoju naobrazbu, da se podvrgne večkratnim izpitom — pak da dobije konačno za sve to bogat u plaću od 800 kruna, kojom mu je često prehraniti obilatou obitelji, školati djeću i druge svakdneje potrebe podmiriti.

Još nam je ovdje izlaknuti jednu opravdanu pritužbu našeg učiteljstva. Osim tolikih nepravda, koje mu je tečajem biednog života pretrpiti, valja da izpije gorku čašu do dna kad mu

šarenimi rubci i vrpčami. Svaka djevojka doniela najmanja po dva, pa je ta pučka zastava krasno izgledala, a vriedila preko 200 kruna. Nije falila, dakako niti naša mila hrvatska trobojnica.

Kolejane žele imati i svoju „svetu mašu“, iza dovršene velike mise. Prošle dakle nedelje, spravila se ta kičena svaću od 40 mladića i 40 djevojaka u Iva Marijanića u selu Mičelčići.

Kraljica spopahu pučku zastavu, drugi ostale, sopeni počeli izvadjeti svoje melodije — velika misa svršava — već se jih čuje — otaj blaženi narodni muzikalni stroj čim zasviru, kako da neka električna stroja prodje kroz tielo, kroz dušu svakoga seljaka. — Crkva naša, prostrana, lijepa crkva — skoro puna što domaćih, što stranaca iz Miholjca, Dobrinja, Poljica, svi se uzkomešaju, svi hoće, da se sili nagledaju, da pasu oči na tu kičenu svaću.

Što ćemo duljiti — iza sv. mise sledio pir, sjajna gostba, iza pira obiljubljeni narodni tañac pred novom školskom zgradom, na ravnicu, na kakovoj još naša mladež neplesala.

je radi starosti, nezdravlja ili druge nemoći, prije vremena stupiti u stanje mira.

Kod naš se neodmjeriva učiteljska mirovina po službenih godinah kano primjerice kod činovničtva, nego po takozvanih o s m i n a h. Ako je n. pr. jedan učitelj vjerno i pošteno služio 34 godine a nemože dovršiti radi navedenih uzroka 35 dobiti će šest o s m i n a plaće kao mirovinu, te su na taj način one 4 godine, koje je preko 30 godina služio, posve izgubljene. On je doduše plaćao i za one 4 godine, ali mu nisu ipak u mirovinu uračunane. I ovoj nepravdi moralo bi se već jednom doskočiti, jer to zahtijeva čuvstvo pravdnosti i čovjekoljublja.

One naše misli imala bi gg. učitelji sami bolje podkriepiti i utemeljiti, jer oni čute najbolje gdje ih tišti, gdje i kako bi im se moglo pomoći.

Naše je naime mnjenje, da bi se moralo pokucati na vrata carevinskoga vieća kad su im zatvorena ona zemaljskoga sabora, koji neima za naše učiteljstvo ni sreća ni čuvstva.

Rekosmo svoju, a gg. učitelji neka kažu svoju.

Talijani proti Talijanom.

Dne 14. t. mj. birali su istarski veleposjednik u Poreču jednoga zastupnika na carevinsko vieće. Do sada zastupao je to izbornočtvo zemaljski zastupnik, prijednik zemaljskoga odbora i odvjetnik u Poreču dr. Pier-Antonio Gambini.

Koliko smo mogli doznati iz vjerodostojnog izvora, bio je dr. Gambini između svih talijalijanskih zastupnika Istre, najposposbniji, najkretelniji i najradiniji. On nije doduše u carevinskom vieću govorio — kao sto negovore ni njegovi talijanski drugovi iz Istre — jer nepoznaje dostatno njemački jezik, nu on je uvijek obletao pragove raznih ministarstva i drugih visokih osoba. Njegova je glavna zasluga, što je pitanje željeznice Trst-Poreč po želji istarskih Talijana onako povoljno riješeno. U obće on se je pokazao vrlo okretnim u svakom poslu, što mu ga njegovi drugovi i njegovi izbornici naložilo.

Mi nismo ni osobni ni politički prijatelji g. Gambina, nu ipak moramo njemu na čast priznati, da je bolje i dostojnije vršio zastupničke dužnosti nego li ijedan od njegovih talijanskih drugova. Dapače mi idemo i dalje, te priznajemo

Od 30—40 para vrtilo se, obračalo se, prebiralo a mnoštvo naroda gledalo požudno liepo odjevene izabrane mladiće a u krasnoj narodnoj bogatoj nošnji gizdave djevojke; klicalo pjevalo, veselilo se i mlado i staro.

Sliedila večera, pa opet zabava. Koljedva to vam je pravo, čisto pučko veselje. Skopčano je da s nekim troškom; al da se kad tad opetuje nije s gorega.

Nam je milo spomenuti i to, da su skoro svi kolejani imali na sebi trobojnu hrvatsku vrpču s napisom „Bog i Hrvati“, mladići na prsima a djevojke za bokom. Naši mladići, odusevljeni za svoj narod, nisu mogli zaboraviti i svoje olačeničke dužnosti, pa su u tili čas sabrali 10 kruna 40 hel. za onu nebugu našu dječicu, koja ih neimaju nikakove škole, ili ju imadu samo u tuđem jeziku, dakle za „Družbu“.

Živila naša dubašljanska mladost, ostala ona uvijek ovako ujedinjena, složna, postena i rodoljubna. Ovakve krieposti i vrline biti će njezin biser, to njezina dika i slava!

Dubašnica, 16. siečnja 1901.

rado, da smo se plašili više njegova politjnoga djelovanja u Beču nego li svih ostalih talijalijanskih zastupnika Istre, te smo držali, da će njega stranka kandidirati i birati u Beč doklegod bude sam hotio.

Ali koliko bijaše naše presenečenje, kad doznasmo iz talijalijanskih listova Istre, da je odbor talijanskoga društva Istre preporučio za kandidata talijalijanskim veleposjednikom mletačkoga markiza i austrijskoga barona Benedeta Polesinina, veleposjednika u Poreču. Ta promjena u kandidaturi iznenadila je iste Talijane, koji n nebijahu poznate varke i spletko, koje je zasnovalo talijansko političko društvo protivu Gambini-u. Mnogi od njegovih izbornika ostaše mu vjerni, i nakon proglašenja njegova suparnika kandidatom u kuriji veleposjednika. Ovi mu obečaše i nadalje vjernost, na koju se je on oslonio i objavio svoju kandidaturu na vlastitu ruku i proti želji talijanske vladajuće svojte.

Kandidat talijanskoga političkoga društva markiz Polesini neodlikuje se ničim, osim zvucnim imenom i velikim bogatstvom, što mu roditelji namrieše. On je posve običan čovjek, što je pokazao osobito u zemaljskom saboru Istre, gdje nije imao drugoga posla nego, da grije stolicu. On nije ni iz daleka dorasao dru. Gambini-u, koji imade više znanja i izkustva u malom prstu, nego li onaj u glavi. Markiz Polesini imade za vladajuću svojtu jedino tu zaslugu, što znađe u vrieme izbora vršiti odlučan pritisak na svoje podređene u prilog talijanstva i što je agent talijanske kraljevine u Poreču.

Laliko se date pojmiti, da je ta kandidaturoa ohologa markiza morala silno uvriediti lisčavog i prefriganog Gambini-a, a Gambini ostao je — kako bi oni rekli — in tromba.

Ali Pier-Antonio imade u Kopru svojte i prijatelja, koji nisu mogli mirne duše podnesti sramotu, nanešenu njihovom rođaku i prijatelju od strane političkog društva. Oni htjedose i izvanjskim načinom pokazati svoje nezadovoljstvo i podučiti protivnike — da krv nije voda. Namišljeno izvedoše!

Na večer na dan izbora imali se vratiti parobrodom iz Poreča koparski talijanski veleposjednici i predsjedništvo političkog društva sa Bennatijem na čelu. Prijatelji, rođaci i pristae Gambinijevi čekali su protivnike na mulu, da ih valjano pozdrave mačjom muzikom i istarsko-talijalijanskim narodnim oružjem — limuni, kapulom i kamenjem. Nu koparski putnici doznaše na vrijeme što ih doma čeka te se junački odvedoše u Trst — mjesto u Kopar.

Svietlina, koja ih je čekala u Kopru bijaše tim još većma razjarena te stade po gradu urlikati i biesniti protiv prvakom političkog društva. Kad je pako Gambinijev sin vatrenom rieči prijatelje i pristae svojega oca još bolje razpalio, nastade po Kopru prava revolucija. Na sve strane bućilo se i vikalo. urlikalo, psvalo i proklinjalo protivnike Gambinijeve u obće, napose prvake talijanske stranke Bennati-a, Madonizzu i Derina, kojim je uvriedjena i nahukana svietlina pobila sve prozora i inače oštelila stanove. Dugo je gospodarila biesna svietlina po Kopru kao da neima redarstva ni oružništva jer je znala, da je često nekažnjeno tako postupala protiv Hrvatom i Slovencem. Teda negda posredilo se je oružništvo razlijerati biesneće e i t a d i n e i uhvatiti kolovodje, među ovimi i Gambinijevog sina.

Za kotarskog poglavara g. pl. Schaffenauera kažu, da je njušio što se tamo pripravljaj, pak da se je pobrao na popis pučanstva u Buzet.

Tršćanskoj „Ednosti“ pišu, da se je zahtijevalo iz Kopra vojništvo na pomoć oružništvu. Isti list doznaje, da Koparčani hoće da pokriju tu domaću sramotu tim, da bace ljagu na Slovence, koji da su tobož na Kopar htjeli navalliti.

Pošto je to prosta laž i crna kleveta, pozivljemo ovim c. kr. političku oblast, da ona glasno i jasno kaže gođu istinu pak neka sviat videti naše prosvjetitelje, naše usrećitelje u svoji njihovoj golotnji.

Deder g. pl. Schaffenbauer, progovorite malo i o tom najnovijem slavju talijanske stranke u Kopru. Prijatelj Bennati neće Vam stalno odreći svoju pomoć.

DOPISI.

Premantura, dne 16. jenara 1901.

Molim Vas gospodine uredniče, da prihčite ovo par redaka, neka vide čitatelji „Naše Sloge“, koliko smo napredovali u narodnom pogledu u razmaku od nazad 35 godina do danu današnjega. Prije nego se udje u naše selo, pokraj puta zvana „pisak“, koč se od kamena izlesan križ, koji je postavljen natrag 35 godina na uspomene isusovačkog misijona, te je zato na njemu u našem milom hrvatskom jeziku i uklesano: „St. Poslanstvo“. Jučer smo podigli u blizini ovog drugi spomenik-križ u znak prelaza iz staroga u novo stoljeće. Ali na ovom novom križu nema napisa u našem jeziku, na njem je nadpis — latinski, a valjda zato, da ga mi učeni seljani razumijemo. Pop Matić je išao od kuće do kuće sabirući novac u tu svrhu od nas latinskih seljaka, pa je i posve pravo, da nam je stavio nadpis u latinskomu, pučkomu jeziku! Ali šalu na stranu, pa da ti rečemo dvie otvoreno, drzki pope Matiću!

Da smo mi znali, kad si dolazio sabirati, da ćeš nam takvu napraviti, bio bi ti onda ostao presenećen jače, nego li smo mi ostali onaj dan. Kad smo ugledali rimsko mrtvo slovo, koje ni našem umu ni našem srcu nimalo ne progovara! — Pitamo Vas, pope Matiću, zašto ta Vaša suprotivština proti našem jeziku? Vi znate dobro, da kod nas nema ni Latina ni Talijana, jer među nje nemožemo ubrajati ono par naših zavedenih duša, za koje biste Vi u prvom redu bili dužni pomoliti se Bogu, da njim prosvietli um i srce, jer neznadu što čine; Vi ste dužni nositi luč prosvjete i napredka među nas te pokazati povjerenom Vam stadu, što je pravo, a što je krivo. Radite li Vi tako? Ne! Vi za vrieme izbora glasujete: protunarodno, dapače nagovarate puk, neka i on sliedi Vaše slabe primjere, to jest neka drugovoljno pruži glavu pod talijanski jaram. A jer nemožete u crkvi na jedno izkriepiti naš staroslavni hrvatski jezik, počimljete iz prikraja stvarati premise spomenikom sa napisom, kojega nerazumimo.

Nu kad čete Vi tako, čujte što ćemo Vam savjetovati, te ako ste pravedan, to će te bez dvojbe i učiniti. Sad se bliža doba sabiranja „premicija“. Prvo dodju na red janjei Trst; malo zatim žito i pšenica. Pravo bi dakle od Vas bilo, da idete sabirati „premicije“ od Rimljana, odnosno od Talijana. Sasvim je naravno, da za kojga radite. onaj neka Vas i plaća! Ako Vam je neugodno među našimi hrvatski govorećim pukom, hote onamo, gdje će latinski glasovi nasladjivati Vaše fino čimtalijansko uho! Za danas doša — a u buduće čuvajte se, da i opet neuzmemo pero u ruku.

Škriljevo (hrv. Primorje), 15. siečnja 1901. (Nova župa u Škriljevu.) U nedjelju dne 27. t. m. proglasiti će se sučevano i javno novosagrađena crkva „Presv. Sina Isusova“ u Škriljevu kod Rieke župa n o m. Tom će prigodom od strane hrv. zem. vlade progovoriti pred crkvom prev. gosp. dr. V. Zmajčić, a u imenu preč. biskupskoga ordinarijata u crkvi pako preč. I. Urpani, arhidjakon bakarski. U 10 sati biti će svečana misa, a posle bodne u 3 sata blagoslov.

Nakon polustoljetne uztrajne borbe i velikog prepора, ipak su Škriljevčani do sa velikimi žrtvama dospjeli do cilja. Da

su došli do svoje samostalne župe, ide najveća zasluga njihovoj zajedničkoj slogi, uztrajnosti i požrtvornosti. Oni su mnogo goru i neugodnu izkusili, ali duhom nisu klonuli. Žrtvovali su do danas do 50.000 kruna u gotovom, dok su sagradili crkve, nabavili zvonove, oltare i crkvene namještaje, neručajući, što su obćina i privatnici poklonili nadarbinu u zemljištu. To su doduše velike žrtve za siromašan narod, nu Škrjčevanom se čini sve to ništa, kad su na slavu Boga izvježili oni, za čim su težili. U pogledu sloge i zajedničke požrtvornosti, morala bi Škrjčevane slediti ostala naša braća Hrvati, pa jim za stalno nebi mogli narodni protivnici naškoditi, a još manje zanosivati.

U nedjelju (27.) dakle, sastali će se stanovnici Škrjeva, da užiju plod svoje uztrajnosti te se u novoj župnoj crkvi pomole za sebe i svoje te slobodu mile nam Hrvatske domovine!

P. n. gg. predplatnicima!

Prosljedujemo i danas prilagati p. n. gg. predplatnicima posebne listice sa oznakom zaostale predplate, koju neka izvole u roku od petnaest dana uplatiti. Tko po izmaku tog roka ne namiri duga, obustavljamo mu list, a predplatu utjerati ćemo drugim putem, koji neće biti svakomu mio. Toliko neka si zapamte svi oni, koji danas dobe zeleni listić, te oni koji će ga do koji dan dobiti, ako međjutim nisu već priposlali predplatu.

UPRAVA.

Franina i Jurina.

Fr. Mu će bi reć, da su Koprani ma čje m u prijatelju onako grdo sve po neštri porazbijali?

Jur. Bi reć, da ga bolje poznaju nego ma čji.

Fr. A la nehere ma čji kapo je znal i prije ča su Koprani.

Jur. Je on je, ma je dal onem svojem trubilom rog za sveću.

Fr. Huje njim budi, nemoti neme!

Razne viesti.

Političke:

Austro-Ugarska. O sazivu carevinskoga vieća nezna se još ništa stalna, ali ono će biti svakako sazvano najdalje tek u mjesecu februaru. Bečka vlada kušati će međjutim još jednom sreću, jebili postigla ikakov uspjeh putem dogovora između čeških i njemačkih zastupnika, odnosno predstavnika jedne i druge stranke. Nekoji prvaci češkoga kluba boravili su već prošloga čedna u Beču, što se tumači tako, da su vodili dogovore sa ministrom predsjednikom.

Izborom veleposjeda dne 18. t. mj. u Dolnoj Austriji svršili su izbori za carevinsko vieće. U tom izboru izabrano bijaše 7 njemačkih ustavovjerna i 1 konservativac. U svemu imaju se obaviti dva naknadna izbora za carevinsko vieće, i to na mjesto barona Dipauli-a u Tirolu, koji je mandat odbio i na jedno mjesto češkoga narodnoga radnika Klofaca, koji je na dvih mjestih izabran.

U bivšem carevinskom vieću bijaše u svemu 18 klubova, dočim će ih biti u novom valjda 28. Malokoji parlament imati će dakle toliko klubova, koliko austrijsko carevinsko vieće.

Obzirom na narodni posjed zastupničkih mandata, dogodile su se kod netom minulih izbora promjene u 9 kotara, i to 5 u Galiciji, po 1 u Istri, Koruskoj, Tirolu i Moravskoj. U Galiciji oteši su Poljaci Rusom 2 mandata, Rusi Poljakom 3; u Tirolu oteši su njemački konservativci Talijanom 1 mandat; u Istri Talijani Hrvat-Slovenecem 1 mandat; u Moravskoj Niemci Čehom 1 mandat; u Koruskoj Niemci Slovenecem 1 mandat.

U Beču imaju se za koji dan sastati predstavnici svih njemačkih stranaka, zastupanili na carevinskom vieću, da sastave novi program za buduće djelovanje u carevinskom vieću.

Taj primjer imali bi po našem mnenju slediti i predstavnici slovenskih stranaka; te se na vrijeme dogovoriti, kako će se složno suprotstaviti svim neopravdanim njemačkim težnjama. Niemci clo se sastaju na dogovore i viećanja, premda im nije ni jezik, ni narodnost, ni nijedno narodno pravo u pogibelji, dočim voze slovenski zastupnici svaki na svoju ruku, premda im je u mnogih pokrajinah isti narodni obstanak u pogibelji.

Glasio veliko - njemačke radikalne stranke probuće uvjelo, pod kojimi će moći da stupe novoizabrani zastupnici u Šenererov klub. Glavna točka glasi: Mi idemo za takvim saveznim odnošajem njemačko-austrijskih pokrajina sa njemačkim carstvom, da tim bude sačuvana naša narodnost. Mi ćemo se dakle boriti proti vladi, koja bude radila proti tomu našem cilju, te nemože sudjelovati kod izraživanja povjerenja sve dolle, dok postoji onakva vladina politika. Samo se sobom razumije, da sinatramo svojom dužnošću, da uzdržimo našu narodnost čistu od tuđih, dakle i od židovskih utjecaja, te da se od Rima odćepimo.

Poljski listovi javljaju, da je na skupštini veleposjednika u Przemyslu dne 15. t. mj. kandidat prof. Szepliecki izjavio, da je on za obnovu saveza sa Česi, ako su ovi voljni napustiti obstrukciju. Iza njega izjavio je i dr. Czajkowski, da je i on za obnovu bivše desnice. Predsjednik skupštine knez Czartorski pridružio se ovaj dvojici, sjetiv se nesretnog pokušaja koalicije sa njemačkom levicom.

Ona koalicija morala je pasti, jer bijaše osnovana na nenaravskom temelju. Bivša većina — reče knez — jest jedina politička formacija, koja odgovara interesom Galicije. Na njegov predlog bijaše stvoren zaključak, da se imaju u carevinskom vieću uzpostaviti bivšu desnicu.

Na Rieci raspisala je madjarska vlada teda negda gradske izbore. Tim povodom sazivlje otvorenim pismom hrvatski prvak na Rieci odvjetnik Bartić hrvatske građane na Rieci, na sastanak, da se dogovore kako im se valja držati u predstojećih izborih za gradsko zastupstvo na Rieci.

Srbija. Povodom pravoslavne nove godine, posjetio je predsjednik narodne skupštine u Nišu g. Nestorović u pratnji mnogobrojnih zastupnika ruskoga konzula, komu su čestitali novu godinu.

Poznati umirovljeni pukovnik oružništva Marković, koji je već sjedio na obćuženičkoj stolici radi veleizdajničkih čina, odpravljen bijaše u ludnicu, pošto su službeni liečnici dokazali, da se nalazi u "poremećenom" duševnom stanju.

Bugarska. O pravoslavnoj novoj godini imenovao je knez Ferdinand pukovnika Ilijeva generalom. Ministar izvanjskih posala Tončev dao je ostavku, koju je knez primio. Nezna se tko će mu biti nasljednikom. Ministar predsjednik Ivančev ponudio se, da će on privremeno upravljati ministarstvom izvanjskih posala, ali njegova ponuda nije jošte prihvaćena. Vojnička škola za podčastnike u Sofiji bijaše aknutata. Mjesto nje ustrojiti će se pričuvni

tečaj, koj će moći da polaze svršeni djaci srednjih škola, učiteljišta itd. koji će moći postati častnici.

Rusija. Ministar izvanjskih posala prof. Lambsdorf, ministar financija Witte i ministar rata Kuropalim, bijahu odlikovani od srbskoga kralja redom crna I. razreda, a predstojnik velikoga generalnoga štopa Saharov redom takovskim I. razreda.

Poljski listovi pišu, da imaju zahvaliti prof. Lambsdorfu svoje imenovanje jedinomu caru Nikoli, kojemu se je dopala oprezna grofova politika u kinezkom pitanju. Car se je odlučio za to imenovanje nakon uspjeloga zaključka ugovora za Kinom glede Mandžurske.

Njemačka. Prošloga čedna proslavljena je u Njemačkoj svečanim načinom uspomena na dvjestogodišnjicu obstanaka pruskoga kraljevstva. Dne 18. t. mj. primio je car i kralj Vilim u Berlinu čestitke odvojske a zatim su sledila druga primanja. Na večar bijaše svečana gostba na dvoru. Austrijskoga cara i kralja zastupao je kod tih svečanosti nadvojvoda Fran Ferdinand. Povodom te proslave razdijelo je car Vilim mnoštvo svakojakih odlikovanja vojničtvu i svjetovnjakom.

Englezka. Sieda kraljica Viktorija lež na umoru u svom gradu Oshornu. Najnovije viesti glase vrlo nepovoljno. Kraljica Viktorija, da nglo gubi svoje sile, i da se može svaki čas očekivati nesreću. Svi članovi kraljevske obitelji bijahu brzovjavno pozvani u Oshornu. Kraljičin unuk njemački car Vilim odputovao je posebnim brzovlakom iz Berlina put Londona.

Mjestne:

Molba. Za siromašne hrvatske djake c. kr. drž. gimnazije u Puli traži se hrv. „Antologija“, ako moguće ba d u v a ili uz najnižu cijenu. Preporuča se molba da reziljivosti članova „Matice Hrvatske“. — Knjige je šljati našoj tiskari.

Za podružnik družbe sv. C. i M. u Puli sakupio je Jakov Pavešić u veselom društvu kod Margetića K 1.

Žigite družbe sv. Cirila i Metoda na veliko i na drobno, dobivaju se u Puli u prodavnicu duhana Via Giovia br. 172.

Pokrajinske:

40 godina službe. Prošlog čedna slavio je G. Gustav vitez Sterle, prokurator „Trgovačke banke“ u Trstu četrdesetogodišnjicu svoje službe. Tim povodom izručio je g. jubilaru, koji je za onu banku veome zaslužan i inače dobro vidjena osoba u Trstu, ravnatelj banke g. Hugo vitez Visin u ime upravnoga vieća dragocien počastni dar. Drugovi u službi podriše g. jubilaru u dokaz ljubavi i štovanja skupocienu spremu za čaj. Mnogobrojnim čestitkam pridružujemo se i mi našem mnogoljetnom predplatniku. Živio!

Prvo vjenčanje unijatskim obredom u Istri. Dne 19. t. mj. obavljeno bijaše u župnoj crkvi u selu Rimanju (obćina Dolina) unijatskim obredom.

Utok proti obćinskim izborom u Kastvu odbijen. U posljednji hip iz posve pouzdana izvora doznajemo, da je e. k. namjestništvo u Trstu utok Vinka Dubrovića, Andra Ružića, Francesco Susnja, Matetića Frana i dr. J. Krstića, podnesen proti obćinskim izborom u Kastvu obavljenim mjeseca novembra 1900. odbio kao neuteleljen. Drugo nije ni moglo po zakonu učiniti. Al dobro je, da je već jednom učinilo, te tako presjeklo piske bezsravnim lažcem, i zapriećilo, da se i na dalje ne buni i nerazdražuje pošleno pućanstvo one obćine.

Kako se je baron Rinaldini mudjao tršćanskim talijanskim radikalcem. U zadnjem smo broju obširno razglobili kandidaturu g. barona Rinaldini-a, umirovljenog e. k. namjestnika i tajnoga savjetnika Njeg. Velićanstva u tršćanskoj trgovačko-obrtničkoj konori. Naše raz-

glabanje potvrdilo je glasilo tršćanskih ultra-radikala poznati „L' Indipendente“, koji kaže u broju od dne 17. t. mj., da je bio obećao radikalcem baron Rinaldini, da će stupiti u talijanski klub u Beču, ako bude izabran.

Odatle sledi, da se baron Rinaldini čuli složnim i solidarnim sa ostalimi talijanskimi zastupnici Trsta, što se tiče njihovih želja i težnja. Sledi nadalje, da je baron Rinaldini tako čutio i mislio i još nedavno, dok je bio e. k. namjestnikom u Trstu. On je kao pristaša radikalne talijanske struje vladao u Primorju dugi niz godina proti težnjam Hrvata i Slovenaca, koji sačinjavaju ogromnu većinu stanovništva Primorja, koji ne traže svoje ideale izvan granica Austrije, i koji nepozdravljaju svoga kralja u Rimu. n. v. u Beču.

Naši zastupnici potložili su se što puta na sve moguće načine koli na zemaljskom saboru toli u carevinskom vieću na vladavinu e. k. namjestnika Rinaldini-a, ali njihov vapaj ostao je uvijek neuslišan. C. k. namjestniku Rinaldini-u vjenovali su uvijek više u Beču, nego li svim opravdanim i utemeljenim pritužbama proti njemu.

Pijana djeeca. Iz Rovinjskog sela pišu nam, da su podrepnice rovinjske gospođe na dan izbora Bartoli-a u onom selu opili škotsku djecu i drugu mladjariju samo u tu svrhu, da demonstriraju proti mirnim našim seljakom, koji se nisu mogli veseliti talijanskoj šlepariji i njihovoj prevari. Pijana rulja djece urlikala je po selu: „Viva Istria talijana!“ ni neznajuć sirote što viču i koga tim srainote. Na taj način eto odgajaju talijanska gospođa siromašnu seljačku djecu za veliku majku Italiju!

Zašto je hotio postati zastupnikom baron Rinaldini? Ovo pitanje stavio nam je prijatelj iz pokrajine, i evo nas, da mu nauj, kako znamo i možemo, odgovorimo. Da pravo kažemo, iznenadila je i nas same kandidatura g. barona Rinaldini-a u izborničtvu trgovačko-obrtnijske komore u Trstu. I mi sami stavili smo nekoliko puta gornje pitanje, na koje nije doista lahko odgovoriti.

G. baron Rinaldini nije hotio postati zastupnikom stalno ni radi zastupničke časti ni radi zastupničke plaće. On je obnašao daleko veću čast nego li je zastupnička; on je i danas u tako visokoj časti, da pred njom čast zastupnika izćezava. On je umirovljeni e. k. namjestnik; on je tajni savjetnik Njeg. Velićanstva i po tomu ide ga naslov: preuzvišeni ili ekeleñca; on si je stakao kao e. k. namjestnik, baronat i razna visoka odlikovanja ili visoke redove. Čast i slava nije ga mogla dakle natjerati, da teži za mandatom na carevinsko vieće.

Je li možda koristoljublje ili zastupnička plaća? Još manje.

G. baron Rinaldini nije bogataš, ali imajuće toliko prihoda, da može sjajno živjeti. Osim visoke mirovine, bogatog dara povrh mirovine, dobiva veoma unosnu nagradu kod austrijskog Lloyd'a. Sa 15—12 hiljada forinta godišnjih može i u Trstu malena obitelj skromno živjeti. On je bez dvojbe s tim prihodom zadovoljan i njemu nije dakle stalno do toga, da neznanom zastupničkom plaćom povisi svoj godišnji prihod.

G. baron Rinaldini prekinuo je svoju političku karijeru prije dobe. On bi bio još i danas e. k. namjestnikom u Primorju, da nebijaše dignul sa one časti i proti njegovoj volji umirovljen.

Ali on čuti u sebi jošte uvijek snage za rad. On teži jošte uvijek za većim visim nego li je bio. A to više može postignuti jedino putem zastupničkog mandata, do ministarske stolice nije za njega nego jedan korak. Jao si našem narodu u obće a nama u Primorju napose, zasjede li on ikada ministarsku stolicu.

